

DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-61-7>

УДК 336.1:339.7

АНАЛІЗ СУЧАСНОГО СТАНУ ФІНАНСОВО-БЮДЖЕТНОЇ СИСТЕМИ НІМЕЧЧИНИ

ANALYSIS OF THE CURRENT STATE OF THE FINANCIAL AND BUDGETARY SYSTEM OF GERMANY

Король Марина Михайлівна

доктор економічних наук, професор,
Державний вищий навчальний заклад
«Ужгородський національний університет»
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-4031-0858>

Малюк Михайліна Михайлівна

бакалавр,
Державний вищий навчальний заклад
«Ужгородський національний університет»
ORCID: <https://orcid.org/009-0005-8415-4799>

Бабинець Роман Степанович

аспірант,
Державний вищий навчальний заклад
«Ужгородський національний університет»
ORCID: <https://orcid.org/009-0002-2169-2643>

Korol Maryna, Malyuk Mykhailina, Babinets Roman
Uzhhorod National University

У статті аналізується сучасний стан фінансово-бюджетної системи Німеччини. Зазначено, що одна із завлених цілей уряду Німеччини – зробити управління бюджетом більш зосередженим на цілях та результатах. Визначено, що країна є яскравим прикладом банківської фінансової системи; наявність значної кількості державних та кооперативних банків, які в основному не мотивовані отриманням прибутку. Ідентифіковано, що у 2023 році Німеччина зафіксувала дефіцит державного бюджету. Державні видатки та доходи в Німеччині зросли. Разом з цим наявне зростання податкових надходжень. Наголошено, що саме податкові надходження є найбільшим і найважливішим джерелом доходу для державної скарбниці країни. В результаті проведеного дослідження зроблено висновок, що німецька бюджетна система є по своєму ефективна і показує як позитивні результати, так і свої проблеми та перспективи розвитку.

Ключові слова: бюджет, фінансово-бюджетна система, доходи, видатки, дефіцит.

This article presents a comprehensive analysis of the contemporary financial and budgetary system in Germany. In today's global economy, a nation's economic development significantly influences its position on the international stage, emphasizing the crucial role of effective budgetary regulation. The construction of a nation's budget system dictates the productivity of its national economy, its external relations, and the welfare of its populace. The authors highlight a stated objective of the German government: to enhance the country's budget management by prioritizing goals and outcomes, thereby strengthening performance-based budgeting. To attain this objective, the government employs existing goal-oriented budgeting mechanisms, including performance criteria, subsidy policy directives, and expenditure reviews. Furthermore, the article identifies two defining characteristics of Germany's financial system: its prominent banking-based financial model; the substantial presence of state-owned and cooperative banks, primarily oriented toward non-profit objectives. The year 2023 witnessed a state budget deficit in Germany, coinciding with a notable surge in public expenditures, reaching the highest levels observed from 1991 to 2023. Concurrently, state revenues experienced an upsurge, notably driven by increased tax revenues. Taxation emerges as the principal and paramount revenue stream for the nation's treasury. The forthcoming 2024 budget entails reductions in expenditures across all non-defence departments. This strategic adjustment underscores the government's fiscal priorities and objectives. Upon conducting a comprehensive analysis, it is deduced that while the German budget

system demonstrates efficacy and favourable outcomes, akin to other nations, it grapples with inherent challenges and avenues for future development. In summary, the German budget system is intricately structured to align with the government's overarching policy of the social market economy.

Key words: budget, financial and budgetary system, income, expenditure, deficit.

Постановка проблеми. У сучасному світі, де від рівня розвиненості економіки країни залежить її місце на світовому рівні, одну із ключових ролей відіграє ефективне регулювання бюджетної системи. В залежності від того, наскільки точно і раціонально побудована бюджетна система, настільки продуктивним буде функціонування народного господарства країни, її зовнішніх відносин та добробуту населення. Бюджетна система відображає економічну, соціальну, зовнішньо-економічну політику. Тому побудова ефективної бюджетної системи є досить важливим питанням, адже через ланки системи відбувається перерозподіл національного доходу. Це обумовлює створення фонду грошових коштів з метою забезпечення суспільних потреб та виконанням державою своїх функцій.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теоретичною основою дослідження нашої наукової статті стали праці вітчизняних та зарубіжних науковців, які вивчали питання функціонування бюджетної системи Німеччини. Особливої уваги заслуговують праці таких вчених, як Дж. Б'юкенен, Дж. Кейнс, А. Парето, Д. Рікардо та інші. Серед вітчизняних науковців особливу наукову цінність представляють роботи таких вчених як О. Д. Василик, О. І. Демідків, В. М. Опарін, А. І. Мярковський та інші.

Формулювання цілей статті. Метою цієї статті є дослідження сучасного стану фінансово-бюджетної системи Німеччини.

Виклад основного матеріалу дослідження. Розвиток фінансової системи Німеччини характеризується двома ключовими особливостями, обидві з яких беруть свій початок у моделі індустріалізації країни в другій половині дев'ятнадцятого століття. По-перше, Німеччина є яскравим прикладом банківської фінансової системи. Для індустріалізації Німеччини були потрібні великі капітали, які були мобілізовані переважно банками. Велику роль відігравали великі акціонерні банки, створені на початку 1850-х – початку 1870-х років. Друга ключова особливість полягає в тому, що, окрім орієнтованих на прибуток комерційних банків, німецька фінансова система також включала два інші сектори, які в основному не мотивовані отри-

манням прибутку, а саме державні ощадні банки та кооперативні банки. До 1913 року банківська система Німеччини складалася з приватного сектору, де домінували вісім великих банків, великий сектор державних ощадних банків і дещо менший сектор кооперативів. У 1920-х роках великі приватні банки зіткнулися з серйозними проблемами через інфляцію та конкуренцію з боку іноземних банків, і три великі банки виникли внаслідок злиття та банкрутства. Наприкінці Другої світової війни три великі приватні банки були розбиті через їхню причетність до німецьких військових злочинів, але після успішного лобювання змогли відновити себе як єдині установи в 1950-х роках. Великі банки відіграли важливу роль у фінансуванні більших фірм під час післявоєнної реконструкції Німеччини, тоді як ощадні та кооперативні банки зробили значний внесок у розвиток дуже успішних малих і середніх підприємств Німеччини.

Федеративна республіка Німеччина як держава пройшла різні стадії політичного і економічного устрою, не раз була змушена відновлювати своє економічне зростання з нуля, спричинене зокрема світовими війнами, виросла в економічно потужну державу з вираженою соціальною орієнтацією.

Одна із заявлених цілей уряду Німеччини полягає в тому, щоб зробити управління бюджетом країни більш зосередженим на цілях і результатах – іншими словами, посилити формування бюджету за результатами діяльності. Для досягнення цієї мети уряд використовує існуючі інструменти цільового бюджетування, включаючи вимоги до ефективності, керівні принципи політики субсидій та огляди витрат.

У другому кварталі 2023 року Німеччина зафіксувала дефіцит державного бюджету в розмірі 1,39 мільярда євро. Вартість державного бюджету Німеччини в середньому становила -13,33 мільярда євро з 1991 по 2023 рік, досягнувши найвищого рівня в 40,63 мільярда євро в третьому кварталі 2000 року та є рекордом. мінімум -82,54 мільярда євро в четвертому кварталі 2022 року [1].

У 2023 році Німеччина зафіксувала дефіцит державного бюджету, який дорівнював 2% валового внутрішнього продукту країни.

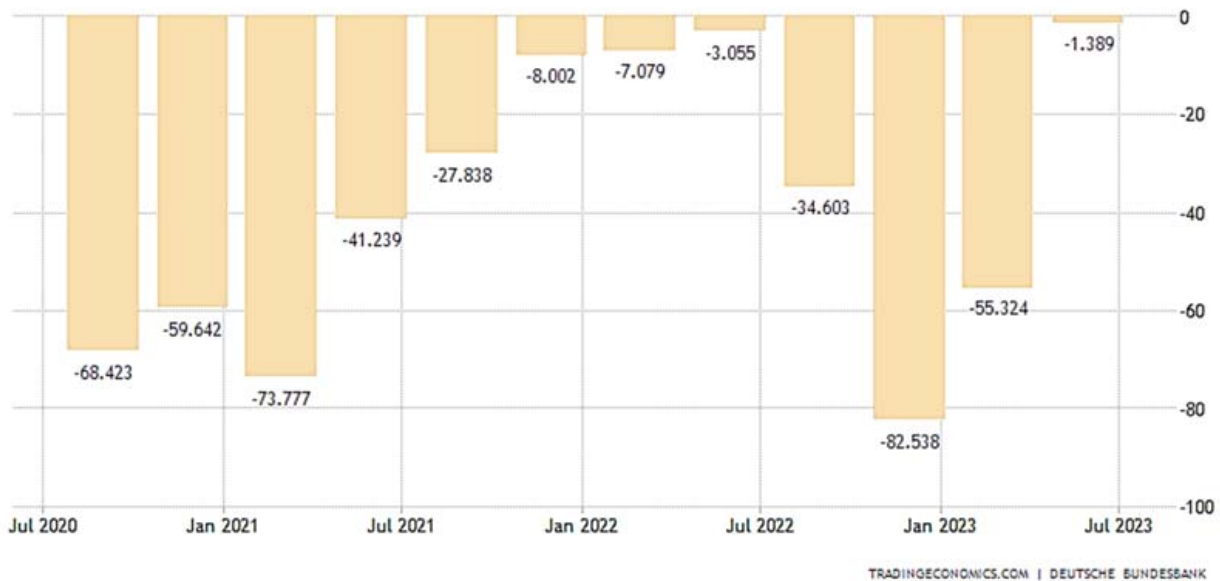

Рис. 1 Державний бюджет та борг Німеччини, 2000 – II кв. 2023 рр.

Джерело: [1]

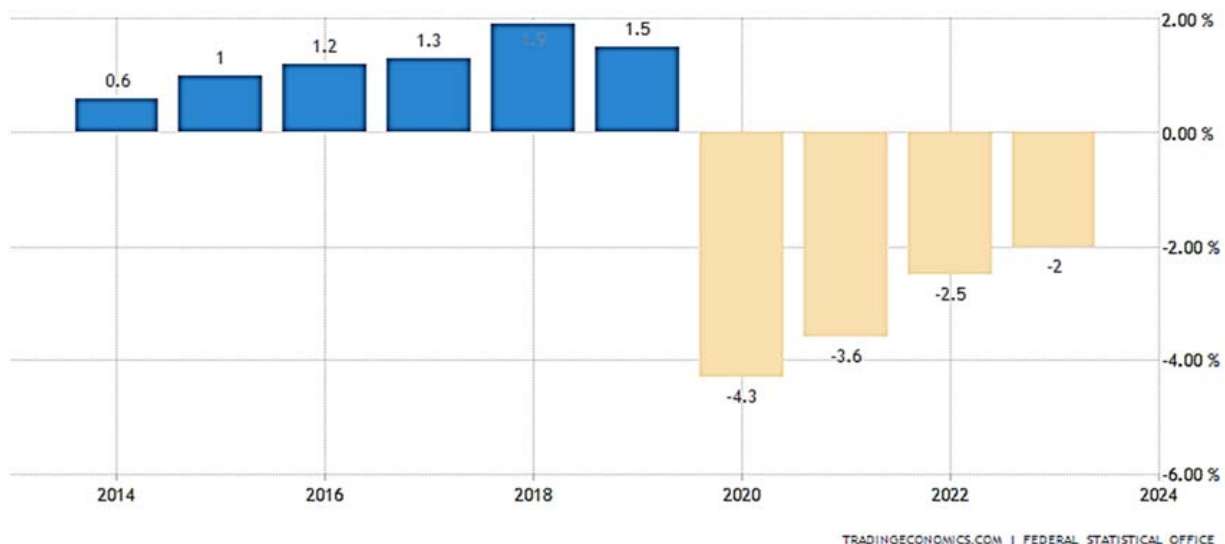

Рис. 2. Державний бюджет Німеччини, 2000–2023 рр.

Джерело: [1]

У середньому державний бюджет Німеччини становив -1,86% ВВП з 1995 до 2023 року, досягнувши найвищого рівня в 1,90% ВВП у 2018 році та рекордно низького рівня -9,40 відсотка ВВП у 1995 році.

Очікується, що державний бюджет Німеччини досягне -2,80 % ВВП до кінця 2024 року, згідно з глобальними макромоделями Trading Economics і очікуваннями аналітиків. Згідно з економетричними моделями, у довгостроковій перспективі урядовий бюджет Німеччини становитиме близько -2,40% ВВП у 2025 році та -2,00% ВВП у 2026 році [2].

Традиційно бюджетна система німецького уряду зосереджена головним чином на фінансових витратах. Успіх політики часто вимірюється сумами, виділеними в бюджеті, і фактично витраченими грошима. Однак цей підхід, як правило, залишає незрозумілим, чи дійсно були досягнуті бажані результати. Для парламенту та широкої громадськості стає дедалі важливішим знати, як досягаються цілі уряду за рахунок витрачених державних коштів. Цьому слід приділяти більше уваги, не в останню чергу для того, щоб забезпечити ефективне використання обмежених ресурсів.

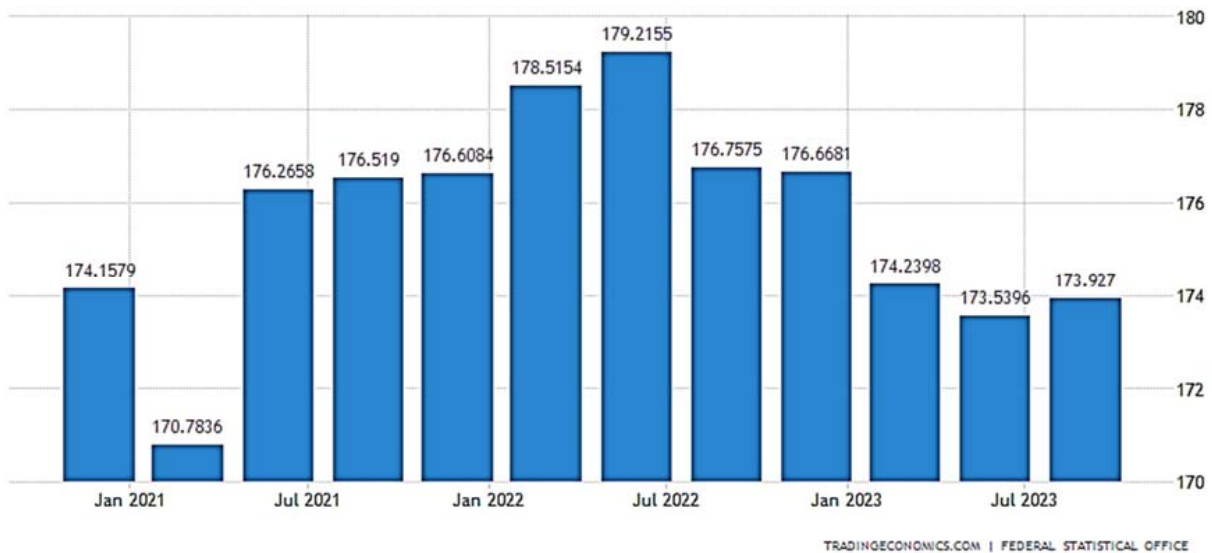

Рис. 3. Динаміка витратів уряду Німеччини, 2021–2023 рр., млрд. євро

Джерело: [3]

Державні витрати в Німеччині зросли до 173,93 мільярда євро в третьому кварталі 2023 року із 173,54 мільярда євро в другому кварталі 2023 року. Державні витрати в Німеччині в середньому становили 133,53 мільярда євро з 1991 по 2023 рік, досягнувши найвищого рівня за весь час у 179,22 мільярда євро. у другому кварталі 2022 року та рекордно низькому рівні в 95,39 мільярда євро в першому кварталі 1991 року.

На рис. 4 зображена динаміка доходів уряду Німеччини.

Державні доходи в Німеччині зросли до 476,21 мільярда євро у другому кварталі

2023 року з 441,68 мільярда євро в першому кварталі 2023 року. Державні доходи в Німеччині в середньому становили 322,92 мільярда євро з 1991 по 2023 рік, досягнувши найвищого рівня за весь час у 503,44 мільярда євро в четвертий квартал 1998 року та рекордно низький рівень у 206,35 мільярдів євро у першому кварталі 2004 року.

У лютому 2024 року податкові надходження (за винятком чистих муніципальних податків) у Німеччині становили близько 64,2 мільярда євро. Порівняно з попереднім роком податкові надходження зросли приблизно на 5,9 %.

МІЖНАРОДНІ ЕКОНОМІЧНІ ВІДНОСИНИ

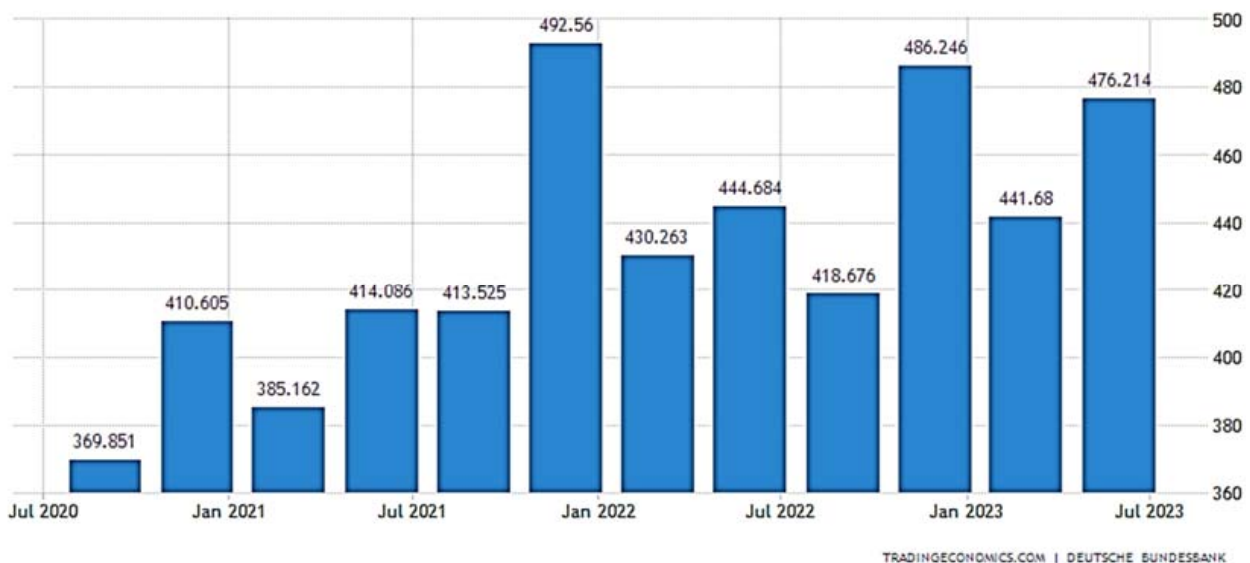

Рис. 4. Динаміка доходів уряду Німеччини, 2021–2023 рр, млрд. євро

Джерело: [4]

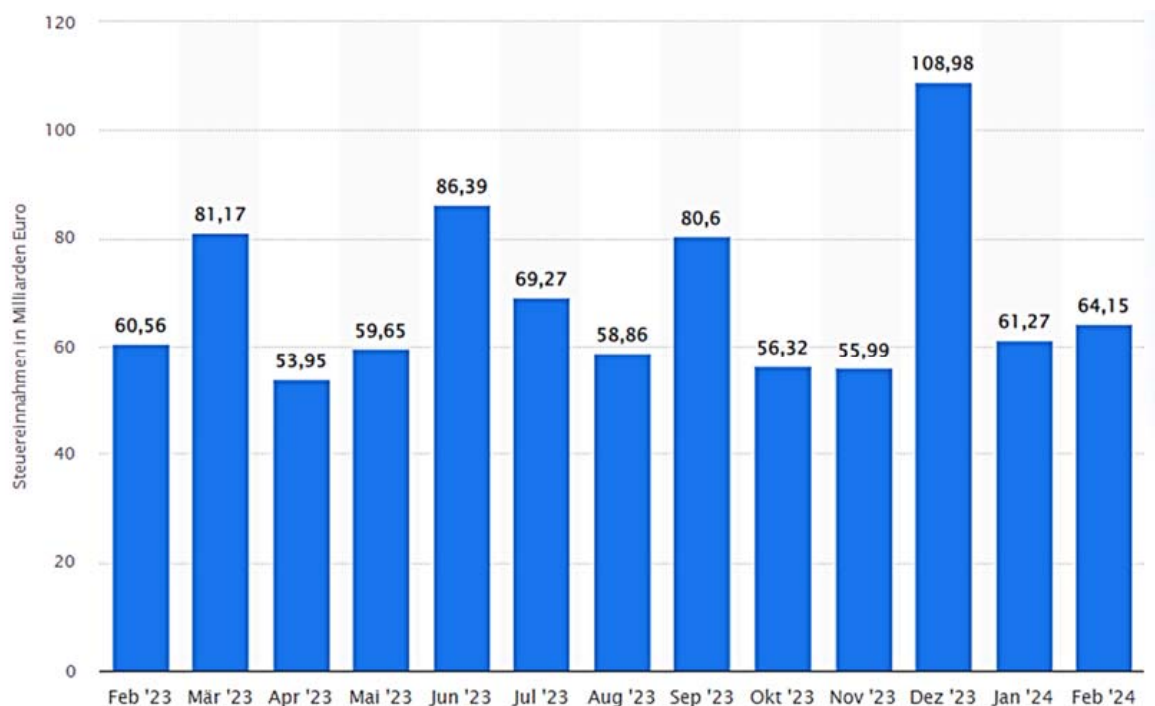

Рис. 5. Податкові надходження в Німеччині, 02.2023–02.2024 рр, млрд.євро

Джерело: [5]

Податкові надходження є найбільшим і найважливішим джерелом доходу для державної скарбниці Німеччини. Найважливіші податкові надходження включають надходження від ПДВ.

Нещодавнє рішення Федерального конституційного суду Німеччини розпалило дискусію про боргове гальмо, яке встановлює жорсткі обмеження щодо дефіциту бюджету. Його зосередженість на дефіциті бюджету означає, що за реалістичних припущень державний борг у відсотках ВВП значно зменшиться. Прихильники золотого правила стверджують, що, враховуючи величезні потреби в інвестиціях (зелений і цифровий перехід, державна підтримка інновацій тощо), слід використовувати будь-яку свободу дій для фінансування цих інвестицій, таким чином посилюючи структурне зростання та/або прискорюючи зелений перехід. Результат цих дебатів також має значення для Європи, враховуючи економічну вагу Німеччини.

Бюджет на 2024 рік передбачає скорочення витрат у всіх відомствах, не пов'язаних з обороною, включно з програмою батьківських виплат у Німеччині. Батьки із сумарним валовим річним доходом нижче 300 000 євро наразі можуть отримувати від 65% до 100% своєї чистої зарплати (не більше 1800 євро)

протягом максимум 14 місяців відпустки по догляду за дитиною. Бюджет на 2024 рік вдвічі зменшує поріг відповідності до 150 000 євро. Це значне скорочення може зменшити майбутні показники народжуваності та перешкодити участі на ринку праці серед високооплачуваних людей, перешкоджаючи зусиллям пом'якшити довгострокову структурну проблему Німеччини, пов'язану зі старінням населення. Німеччина має друге за віком населення ЄС після Італії, з 21% населення старше 65 років. Прогнози Європейської комісії показують, що населення працездатного віку в Німеччині скоротиться на 7,4% до 2030 року, що тисне на економічну активність і державні фінанси [6].

Висновки. Резюмуючи вищевикладене можна констатувати той факт, що у 2023 році Німеччина зафіксувала дефіцит державного бюджету. Державні витрати в Німеччині зросли до 173,93 мільярда, а державні доходи в Німеччині зросли до 476,21 мільярда євро. Німецька бюджетна система є по своєму ефективна і показує позитивні результати, але як і в інших країнах, вона має свої проблеми та перспективи розвитку. В цілому можна сказати, що бюджетна система Німеччини побудована таким чином, що вона цілком відповідає урядовій політиці соціальної ринкової економіки.

REFERENCES:

1. Germany General Government Budget Value. 2024. Available at: <https://tradingeconomics.com/germany/government-budget-value>
2. Germany Government Budget. 2024. Available at: <https://tradingeconomics.com/germany/government-budget>
3. Germany Government Spending. 2024. Available at: <https://tradingeconomics.com/germany/government-spending>
4. Germany Inflation Rate.2024. Available at: <https://tradingeconomics.com/germany/inflation-cpi>
5. Statista. 2024. URL: <https://www.statista.com/>
6. Germany's 2024 Budget Meets Debt Brake Rule, Highlights Trade-Offs. 2023. Available at: <https://www.fitchratings.com/research/sovereigns/germanys-2024-budget-meets-debt-brake-rule-highlights-trade-offs-11-07-2023>.